

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Pidämme selonteon tekemistä hyvänä ja tervetulleena. Muutoksiin esimerkiksi väestökehityksen ja digitaalisten työvälineiden käytössä on hyvä varautua ennalta ja näemme koulutuspoliittisen selonteon erinomaisena työkaluna asettaa näitä koskevia tavoitteita ja käydä niihin liittyvää keskustelua. Selonteko olisikin jatkossa hyvä tehdä nykyistä useammin, esimerkiksi kymmenen vuoden välein. Tämä mahdollistaisi kokonaisvaltaisen koulutusjärjestelmän tarkastelun. Tavoitteet saavutettavasta ja tasa-arvoisesta ammatillisesta koulutuksesta, jossa yleissivistävien opintojen osuus kasvaa ovat nähdäksemme erittäin hyviä keskeisinä ammatillisella koulutuksella annettuina tavoitteina. Pidämme myös lähempää yhteistyötä lukion kanssa tervetulleena.

Olisimme kaivanneet selontekoon rohkeampaa ja selkeämpää resurssitavoitetta, jotta tavoitteiden kunnianhimoa ja realismia olisi ollut helpompi mitata. Toiseksi koulutusasteiden välisiin nivelvaiheisiin olisi ollut hyvä pureutua vahvemmin. Nyt koulutuspolku jää hieman erillisiksi vaiheiksi, vaikka esimerkiksi toisen asteen sisällä raja-aitoja esitetäänkin kiitettävästi purettavaksi.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Pidämme vision vahvaa näkemystä kaikille kuuluvasta sivistyksestä ja koulutuksen tasa-arvosta erittäin kannatettavana. Näemme hyvänä madaltaa koulutusjärjestelmässä olevia raja-aitoja ja tätä tavoitetta myöhemmin myös konkretisoidaan ainakin toisen asteen kohdalla kiitettävästi.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Pidämme hyvin tervetulleena sitä, että vahvempi tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys on arvoina nostettu toista astetta käsittelevän osion kärkeen. Allekirjoitamme ja vahvasti tuemme näitä

kehittämisen kärkinä ammatillisen koulutuksen laadun ohella. Niitä olisi silti saanut konkretisoida toimenpiteissä vielä laajemmin, varsinkin yhteisöllisyyden osalta. Varsinkin tilanteissa, joissa oppimisympäristöt digitalisoituvat ja tietyillä alueilla opetuksen järjestäminen voi hankaloitua on tärkeää varmistaa myös oppilaitoksien rooli sosiaalisina, vuorovaikutusta ja osallisuutta tukevinä tahoina.

Opetuksen ja tuen takaaminen kaikille opiskelijoille on tärkeä tavoite, jonka voimme allekirjoittaa. Näemme tervetulleena positiivisen diskriminaation mallin selvittämisen myös ammatilliseen koulutukseen. On hyvä tarkastella uusia saavutettavuutta ja tasa-arvoa tukevia keinoja.

Koulutuksen saavutettavuudesta tulee huolehtia kaikkialla maassa. Näemme esitetyn, nykyistä läheisemmän yhteistyön lukioden kanssa tervetulleena ja välttämättömänä kehityskulkuna ja muutoksena, jolla voidaan osaltaan vastata tulevaan väestömuutokseen ja toisaalta tukea ammatillisten opiskelijoiden laajaa yleissivistystä. Samalla tulee huolehtia siitä, että ammatillisen koulutuksen ydin ja sen linkki työelämään säilyy vahvana. Kuten luonnoksessa todetaan, tällä yhteistyöllä voidaan saada paljon hyvää aikaa niin resurssien ja koulutuksen puitteiden kuin sisältötavoitteiden saavuttamiseksi.

Saavutettavuutta tulisi alueellisen näkökulman lisäksi tarkastella myös muilla mittareilla. Onkin tärkeää, että maahanmuuttajataustaiset opiskelijat on huomioitu selonteossa erityisenä ryhmänä. On tärkeää kehittää tukimuotoja koulutukseen pääsyyn osalta, samalla kun heidän koulupolkuun tuetaan jo peruskoulun aikana. Myös esimerkiksi romanien ja muiden aliedustettujen ryhmien osallistumista koulutukseen tulisi tukea, valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman mukaisesti.

Etäopiskelun ja digitalisaation näemme tuovan uusia mahdollisuuksia, mutta se ei saa olla muuttotappioalueilla ainoa mahdollisuus päästä ammatilliseen koulutukseen ja korvata lähiovetusta ja käytännön työtehtävien parissa oppimista. Digitalisaation ei myöskään tule olla itseisarvo, vaan sen tulee palvella ammatillisen koulutuksen tavoitteita.

Hyvä että opiskeluhuollon palvelut ja mahdollisuus henkistä ja fyysistä hyvinvointia tukevaan toimintaan on otettu toimenpiteeksi. Liikunta ja muu fyysistä hyvinvointia tukeva toiminta on erityisen tärkeää varsinkin ruumiillista työtä sisältävillä aloilla, joilla työkyvyn rakentaminen on tärkeää aloittaa jo koulutuksen aikana.

Yhä yksilöllisempi opiskelu ja luonnoksen mukainen, digitaalisia välineitä hyödyntävä opiskelu asettavat yhä voimakkaampia haasteita yhteisöllisyydelle. Onkin tärkeää varmistaa, että kaikilla opiskelijoilla on myös tarvittava sosiaalinen tuki ja yhteisö opiskelupolunsa tukena. Tämä osaltaan vahvistaa koulutuksen sosiaalista turvallisuutta.

Pidämme hyvänä, että oppimisympäristöjen ja digitaalisten oppimiskäytäntöjen suunnitteluun tehdään yhteinen strategia ja toimenpideohjelma. Toimintakulttuurin ja pedagogisen kehittämisen huomioiminen näiden yhteydessä on erittäin tärkeää, jotta niiden toteutuminen ei ole kiinni yksittäisen oppilaitoksen tai organisaation resursseista.

Näemme esitetyt keinot jatko-opintovalmiuksien vahvistamisesta tarpeellisina ja hyvinä. Enemmän yleissivistäviä opintoja ammatilliseen koulutukseen, yhteistyö lukioden sekä korkeakoulujen kanssa ovat kaikki hyviä tapoja vastata tähän tarpeeseen. Tulee huomioida se, että osa kaipaavaa ja osaa hakeutua näiden pariin jo oma-aloitteisesti toisen asteen koulutuksen aikana, kun suunnittelevat jatkavansa jatko-opintoihin. Merkittävä osa ammatillisesta koulutuksesta valmistuvista nuorista suuntaa kuitenkin työelämään ja vasta sen jälkeen jatko-opintoihin. Onkin tärkeää varmistaa myös

heille tarvittavat valmiudet, riippumatta siitä osaavatko tai tietävätkö he hakeutua niihin toisen asteen aikana jos nämä opinnot ovat täysin vapaaehtoisia.

Tässä yhteydessä osin jää epäselväksi se, missä suhteessa lisääntyvän korkeakouluopiskelijajoukon nähdään tulevaisuudessa olevan lukion ja missä määrin ammatillisen koulutuksen käyneitä. Jos toisen asteen keskinäinen suhde ei muutu tai sitä ei pyritä muuttamaan, tulee kasvun käytännössä pohjautua ammatillisen koulutuksen käyneisiin. Tämän olisi hyvä näkyä selvästi myös selonteossa ja sen pohjalta tehtävissä toimenpiteissä. Samalla on hyvä huomata, että merkittävä osa ammatillisen koulutuksen käyneistä hakeutuu jatko-opintoihin vasta työelämässä jonkin aikaa oltuaan. Onkin tärkeää muistaa, että jatko-opintovalmiuksien vahvistamisessa ei voida tukeutua vain ammatillisen koulutuksen aikana ilmenevään jatko-opintohalukkuuteen, vaan valmiudet tulisi taata myös niille, jotka suuntaavat koulutuksen jälkeen työelämään.

Näemme väestömuutosten luoman tarpeen tehdä muutoksia koulutuksen järjestäjäkentässä ja pidämme hyvänä, että kehitykseen varaudutaan jo hyvissä ajoin ja ennakoiden. Samalla tulee turvata koulutuksen alueellinen saavutettavuus sekä pienempien, monesti erikoistuneempaa koulutusta tarjoavien koulutuksen tarjoajien mahdollisuudet järjestää koulutusta myös jatkossa.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Ymmärrämme tarpeen tarkastella opintotukea suhteessa laajempaan sosiaaliturvauudistukseen ja pidämme laajempaa tarkastelua hyvänä. Pidämme silti tärkeänä saada opintotuen taso kestävällä tasolla ilman tarvetta lainannostoon. Opintorahan määrää tulisikin tavoitella korotettavan jo ennen sosiaaliturvan kokonaisratkaisua 2020-luvun lopulla.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

-

Tujula Matti
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry